

Stedennetwerk Stadslandbouw: Hoe bevorder je als gemeente ondernemende stadslandbouw?

Kaders scheppen met een heldere visie op stadslandbouw, vervolgens vooral faciliteren en zeker geen strikte regels opstellen. Met verbinden en voorwaarden scheppen kunnen gemeenten en provincies dus ondernemerschap in stadslandbouw bevorderen. Dit kwam naar voren tijdens de zesde bijeenkomst van het Stedennetwerk Stadslandbouw op 11 januari 2012 in Rotterdam.

Welke rol

De aanwezige ambtenaren willen allen graag hun beleid zo inrichten dat ondernemers makkelijker en sneller stadslandbouw oppakken. Maar wat moeten de gemeente of de provincie daarvoor doen en wat moeten ze laten?

De bijeenkomst start met een korte inleiding wat Den Haag, Rotterdam en Zuid-Holland doen om stadslandbouw te stimuleren en waarom dat belangrijk is. Vervolgens geven een aantal lokale ondernemers hun mening over het beleid van deze drie overheden. De ondernemers zijn over het algemeen tevreden met de rol van de gemeenten en provincie. Wel vinden ze dat de gemeente meer lef mag tonen en ook zelf initiatief moet nemen. Het helpt initiatieven bijvoorbeeld enorm vooruit als een wethouder een lintje doorknipt. Dat betekent dat de gemeente niet alleen moet faciliteren, maar ook zelf actief goede initiatieven kan versterken.

De deelnemers spreken vervolgens in kleinere groepen door wat de gemeente wel of juist niet moet doen om ondernemen in stadslandbouw te bevorderen. Vier thema's staan hierbij centraal:

1. De rol van de gemeente in het uitdragen gewenste toekomst (visie, educatie aansturen);
2. De rol van de gemeente in het faciliteren en stimuleren;
3. De rol van de gemeente in wet- en regelgeving;
4. De rol van de gemeente bij het ruimtegebruik.

1. Een visie uitdragen

Essentieel is dat de verschillende overheden in een visie helder maken wat ze willen bereiken met stadslandbouw, zo wordt duidelijk tijdens de bijeenkomst. Een visie geeft richting, binnen het gemeentelijk apparaat maar ook buiten. Alleen met zo'n visie kunnen overheden echt wat voor elkaar krijgen en blijven ze niet steken in losse initiatieven. 'Als je niet zegt dat je bijvoorbeeld een CO₂-neutrale stad wilt worden, bereik je weinig', verwoordt een van de aanwezigen het algemeen aanwezige gevoel. Benoem welke kwaliteiten (bijv. klimaat, gezondheid etc.) je wilt bereiken als gemeente. Geef ondernemerschap hierbinnen de ruimte om zich te ontwikkelen.

2. Het faciliteren vormgeven

Maar een visie is slechts het raamwerk. Daarnaast komt het aan op ruimte (durven) geven en voorwaarden scheppen, zodat ondernemers en andere initiatiefnemers echt aan de slag kunnen met stadslandbouw. "Faciliteren", noemt Irene Mulder, van Den Haag dat in haar inleiding. Waar ze tegelijk aan toevoegt dat dat woord nog wel nader ingevuld moet worden.

En die invulling komt er in de rest van de middag. Een belangrijke taak van de gemeente is om de verschillende initiatieven met elkaar in contact te brengen, vinden de aanwezige ambtenaren en ondernemers. Dat kan bijvoorbeeld door netwerkbijeenkomsten te organiseren voor iedereen die iets doet met stadslandbouw. Daarnaast is het goed om dit soort initiatieven verder te helpen, mee te denken en vragen te beantwoorden. Een rol voor de gemeente kan bijvoorbeeld zijn om de beschikbare ruimte in de stad in kaart te brengen.

De gemeente moet ook zelf aan de slag. Educatie is bijvoorbeeld een belangrijke taak die bij de gemeente ligt. Educatie kan helpen om burgers te laten zien waarom regionaal voedsel belangrijk is.

De gemeente kan ondernemers stimuleren samen te werken. Bij het 'zelf doen' hoort ook dat de overheid een voorbeeld stelt door regionaal in te kopen, en daarmee de lokale ondernemers een kans biedt op lokale afzet. Een ander punt is het groenbeheer in de stad. De stadslandbouwondernemers willen graag dat de gemeente dit zo beheert dat bijvoorbeeld natuurlijke vijanden van plagen goed gedijen, wat van belang is bij een milieuvriendelijke land- en tuinbouw.

3. Belemmeringen in wet- en regelgeving opheffen

Een andere belangrijke taak van de gemeente is om stadslandbouw ook daadwerkelijk mogelijk te maken. Dan gaat het er onder andere om belemmeringen op te heffen, bijvoorbeeld door de bestemming aan te passen, door niet te strikte regels te stellen en per ondernemer te kijken wat die nodig heeft. Hierbij is het niet de bedoeling dat gemeente op de stoel van de ondernemer gaan zitten. Die weet zelf het beste wat economisch en praktisch haalbaar is.

4. Werkwijze aanpassen in ruimtelijk gebruik

Nog een belangrijke taak voor de gemeente is dat zij haar eigen manier van werken onder de loep neemt en mogelijk gaat aanpassen. Neem het gebruikelijke grondexploitatiemodel. Wil een initiatiefnemer een stuk grond dat tijdelijk braak ligt, benutten voor stadslandbouw, dan houdt dit model dat tegen. Het houdt namelijk alleen rekening met economisch profijt op korte termijn, terwijl het gebruik van een stuk grond voor stadslandbouw vooral op lange termijn winst oplevert. Bovendien gaat het dan niet om directe geldelijke winst, maar indirecte baten in de zin van sociale cohesie of een betere gezondheid.

Die eigen manier van werken moet wellicht ook anders als het gaat om de combinatie van woningbouw en stadslandbouw. Nu denken veel stadsontwikkelaars en –planners dat die twee elkaar uitsluiten. Daarom maken gemeentes onderscheid tussen 'initiatieven in de stad' en 'ondernemers buiten de stad'. Bij de 'initiatieven in de stad' gaat het vaak om een kleine schaal voor hooguit enkele jaren, totdat het braakliggende terrein opgevuld wordt met woningbouw. Dit is voor een ondernemers vaak niet interessant. Maar het is ook goed mogelijk om woningbouw en stadslandbouw duurzaam samen te laten gaan. Dat biedt namelijk ruimte aan ondernemers, die voor een langere periode investeert. En dat sluit weer aan bij het pleidooi van een van de discussiegroepen die graag ziet dat gemeentes stadslandbouw net zo behandelen als groen of recreatie: als iets dat als een deken over de hele stad zou moeten liggen.